

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף ע

למדנו במשנה לעיל: היודע שהוא שבת (= שיודע שהיום שבת אבל לא יודע שהמלאכות אסורות), ועשה הרבה מלאכות בהרבה שבתות, חייב על כל אב מלאכה ומלאכה, ואילו ברישא שנינו שהיודע עיקר שבת (= שיש שבת בתורה ונאסרו בה מלאכות), ושכח ששבת היום ועשה הרבה מלאכות בהרבה שבתות, חייב חטאת אחת על כל שבת ושבת.

הגמרא מבארת את החילוק בין הרישא לסיפא:

לדעת רב ספרא ברישא מידיעת שבת הוא פורש, שהרי אם אומרים לו ששבת היום הוא פורש מן המלאכה ויודע שחטא, נמצא שיש כאן שגגת שבת ועל זה הוא מביא קרבן, ולכן חייב חטאת על כל שבת ושבת. **ובסיפא** מידיעת מלאכה הוא פורש, שהרי אם אומרים לו ששבת היום הוא לא פורש שהרי הוא יודע שהיום שבת (אבל לא יודע שמלאכה זו אסורה), ורק אם אומרים לו שמלאכה זו אסורה הוא פורש, נמצא שיש כאן שגגת מלאכה, ולכן חייב קרבן על מלאכה ומלאכה שעשה.

לדעת רב נחמן התורה חייבה קרבן על שגגות, ולכן ברישא שהשגגה היא על השבת הוא מביא קרבן על כל שבת, ובסיפא שהשגגה היא על המלאכות הוא מביא קרבן על כל מלאכה ומלאכה.

חילוק מלאכות מנלן? כלומר מהיכן לומדים שאם עשה כמה מלאכות בהעלם אחד חייב חטאת על כל מלאכה ומלאכה?

לדעת שמואל מכך שנאמר "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לְכֶם מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוֹמֵת", התורה ריבתה מיתות הרבה על חילול שבת אחד, כלומר כשעשה הרבה מלאכות בהעלם אחד. ("יומת" הכוונה לממון שצריך להוציא עבור קרבנותיו).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לדעת רבי נתן מכך שנאמר "לֹא תִבְעֵרוּ אִישׁ בְּכָל מְשֻׁבְתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת" שלכאורה הוא מיותר, שהרי כבר למדנו איסור עשיית מלאכות בשבת מהפסוק "לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה" והוא כולל אף את מלאכת הבערת אש, אלא לפי שנאמר "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהִים הַדְּבָרִים וגו': שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה...". מכך שכתוב "דברים" בלשון רבים משמע שתי דברים, ומכך שכתוב "הדברים" משמע עוד דבר - הרי שלשה דברים, ומכך שכתוב "אלה הדברים" משמע עוד 36 דברים (גימטריה של "אלה") - ס"ה 39 דברים שהם 39 מלאכות שבת שנאמרו למשה בסיני, והיה מקום לומר שאם עשה את כולם בהעלם אחד חייב רק חטאת אחת, לזה בא הפסוק "לֹא תִבְעֵרוּ אִישׁ בְּכָל מְשֻׁבְתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת" ללמדנו שכמו שהבערה שהיא אב מלאכה חייבים עליה חטאת בפני עצמה שהרי היא נכתבה בפני עצמה, כך כל אב מלאכה חייבים עליו חטאת בפני עצמו.

נחלקו רבי יוסי ורבי נתן האם 'הבערה ללאו יצאת', כלומר הסיבה שהבערה נכתבה בפני עצמה היא ללמדנו שאין בהבערה חיוב כרת וסקילה כשאר מלאכות שבת. או 'שהבערה לחלק יצאת', כלומר שהבערה נכתבה בפני עצמה ללמדנו שחייבים חטאת על כל מלאכה ומלאכה אף שעשה את כולם בהעלם אחד.

לדעת רבי יוסי 'חילוק מלאכות' (=שחייבים חטאת על כל מלאכה ומלאכה אף שעשה הכל בהעלם אחד) נלמד מהפסוק "נִפְשׁ כִּי תִחַטָּא בְּשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְעִשָּׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה", לפעמים זה 'אחת שהוא הנה' כלומר שהוא מחלל שבת אחת וחייב הרבה חטאות (= בדדון שבת ושגגת מלאכות), ולפעמים זה 'הנה שהיא אחת' כלומר שעשה הרבה מלאכות וחייב רק חטאת אחת (= בשגגת שבת וזדון מלאכות).

בנוסף על הנ"ל - רבי יוסי לומד מכך שכתוב "מאחת" שאף העושה מקצת מהמלאכה חייב, כגון הכותב בשבת שם משמעון כלומר שרצה לכתוב שמעון וכתב רק את האותיות שמ - חייב, שהרי אפשר להתחייב עליון בפני עצמן (= "שם" היא מילה בפני עצמה).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא מסתפקת מה הדין במקרה ש'העלם זה וזה בידו', כלומר שהוא יודע עיקר שבת אבל שכח שהיום שבת ובנוסף הוא לא יודע שמלאכות אלו אסורות. הגמרא פושטת שהוא חייב רק חטאת אחת.

אמר רבא: קצר וטחן בשגגת שבת וזדון מלאכות (= וחייב חטאת אחת על שתי המלאכות), ואח"כ שוב קצר וטחן בזדון מלאכות ושגגת שבת (= וחייב חטאת על כל מלאכה ומלאכה), ונדע לו שחטא בקצירה וטחינה שהיתה בשגגת שבת וזדון מלאכות (= שעשה בפעם הראשונה), והפריש קרבן חטאת אחת על שתי מלאכות אלו, ואח"כ נודע לו שחטא בקצירה וטחינה שהיתה בזדון מלאכות ושגגת שבת (= שעשה בפעם השניה), הקצירה הראשונה גוררת את הקצירה השניה והטחינה הראשונה גוררת את הטחינה השניה והתכפרו כולם בחטאת אחת.

אבל אם נודע לו קודם על הקצירה האחרונה שהיתה בזדון שבת ושגגת מלאכות, והפריש עליה קרבן, הקצירה השניה גוררת את הקצירה והטחינה הראשונה להתכפר עמה, אבל הטחינה האחרונה במקומה עומדת וצריך להביא עליה חטאת אחרת.

הסבר על דברי רבא: הדין הוא שהעושה שתי מלאכות בהעלם אחד חייב רק חטאת אחת. במקרה שלנו - כיון שהוא עשה שתי קצירות ושתי טחינות בהעלם אחד (שהרי לא נודע לו בינתיים שחטא), הרי החטאת שהפריש (ועדיין לא הקריב) על הקצירה והטחינה הראשונה מכפרת על כל המלאכות שעשה בהעלם אחד, שזה כולל גם את הקצירה והטחינה השניה.

לעומת זאת כשנודע לו קודם על הקצירה האחרונה שהיתה בזדון שבת ושגגת מלאכות, הקרבן שהפריש עליה לא כולל את הטחינה שעמה, שהרי הוא חייב עליה קרבן נוסף. ולכן הקצירה האחרונה גוררת עמה את הקצירה הראשונה שהרי שתיהן היו בהעלם אחד, והיא גוררת אף את הטחינה הראשונה (שעשה עם הקצירה הראשונה) שהרי היא מתכפרת באותו קרבן של הטחינה (שהרי הטחינה והקצירה הראשונות מתכפרות בקרבן אחד, ואין כפרה לזו בלא זו), אבל הטחינה האחרונה במקומה עומדת וצריך להביא עליה קרבן אחר.